

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
küldendőkSzékelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.Előfizetési pénzek,
reklamációkBecsek Dániel Fia
könyvnyomdájába inté-
zendők: Sz.-udvarhely,
Árpád-utca 401.

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

Vajda Ferenc

FŐSZERKESZTŐ:

NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VAJDA FERENCZ,

székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület

»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:

minden vasárnap egy iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.

Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

Dr. Bartók György

erdélyi ev. ref. püspök körlevele

»Viseljétek gondot a nyájról, melyben a Szentlélek felvigyázzókká lett liteket.« (Csel. 20: 28)

Egyre nő azok száma, kik elhagyják a hazai földet, melyet atyáik vérrel szerzettek meg számukra. — Új hazát keresnek, vélvén, hogy boldogabbak lesznek, és nem vetnek számot a veszélyekkel, melyeknek az idegenben kitéve lesznek. Nyomorba jutnak, áldozatul esnek, elrettentő példát adván azoknak, kik könnyelműen hazát cserélnek.

Amerikába kivándorolt hazánkfiainyomorságos helyzetéről szomorú képet tár fel az a levél, amelyet a »Budapesti Tudósító« onnan egy teljesen megbízható hazánkfiától kapott. A levél mindenekelőtt felemlíti, mily óriási a vasuti balesetek száma az Egyesült Államokban, ahol pl. az 1899. évben balesetek következtében 7123 személy meghalt, 44,620 pedig megsebesült, nem számítva a vasutak által elgázolt emberek jelentékeny számát. Ezek a megdöbbentően magas számok a következő években, sajnos még csak emelkedtek, és a vasuti balesetek áldozatainak száma egyre gyarapszik.

Minket a vasművekben és kőszénbányákban előforduló balesetekről szóló tudósítás érdekel

különösebben, mert ezeknél a vállalatoknál főleg felsőmagyarországi, erdélyi és horvátországi kivándoroltak nyerne alkalmazást, mert a magyarországi kivándorlók, más foglalkozás híján, nagy munkakedvvel vállalkoznak e rendkívüli veszélyekkel járó munkára.

Ezek a gyárak és bányákban, Amerikában, de főleg Pennsylvániában és Ohióban, minden igyekezetüket az olcsó és gyors termelésre fordítják és ennek azután minden más szempontot alárendelnek.

Nagy hátrányuk a magyarországi kivándorlottaknak, hogy az angol nyelv ismeretének híjával és a miatt, mert a jövevényeknek rendszerint alárendelt állásokat juttatnak, a *legalacsonyabb rendű munkára* is kénytelenek vállalkozni.

Igy aztán felhasználják őket a *legveszélyesebb munkákra*, a melyekre bennszülöttet, még csak négyert is alig tudnak kapni. A munkaadók pedig, akiknek egyetlen céljük, hogy minél nagyobb hasznot hajtson a vállalat, annál kevésbé törődnek az emberélettel, mert az üzemet semmiféle állami rendszabály vagy ellenőrzés nem korlátozza s bármennyi »hun« — ez a gyűjtőnévük különösen a magyarországi kivándorlottaknak — vész is el a munkavezetők gondatlansága vagy járatlansága folytán, a munkaadót a törvény büntetése ezért nem sújtja.

A különös veszélyes munkára oly magyar bevándorlottakat alkalmaznak, a kik *nötlének*,

vagy a kiknek hozzátartozói *nem laknak az Egyesült Államokban*, mert ezek után nem igen van, a ki kártérítési igényt követelhetne. A peres eljárást különben már az is rendkívül megnehezíti, hogy a munkaadó ellen elegendő terhelő bizonyítékot felhozni alig lehet, mert a szerencsétlenül járt munkás társai a legritkább esetben bírhatók terhelő vallomásra. E tekintetben minden kétséget kizárólag megállapították, hogy baleset alkalmával elbocsátás terhe alatt megparancsolják valamennyi munkásnak, hogy a dologról hallgassanak és adandó alkalommal az eset részleteiről mit se tudjanak. Vasgyárak között *títkos megegyezés áll* fenn, mely szerint nem alkalmaznak oly munkást, a ki a munkaadó e parancsa ellen vét.

Hónapok óta nem mulik el nap, hogy egy vagy több magyarországi bevándorlott ne csnék ily baleset áldozatává.

A pittsburgi levél beszámol egy óriási szerencsétlenségről, amely a múlt év december havának 19. napján történt Sohóban, a Jones and Laughlins, Lmt. cég kohóiban, a hol egy robbanás következtében tíz magyarországi munkás lelte halálát, míg más kettő súlyos égési sebeket szenvedett.

Az áldozatok névsora a következő: *Gardovics Mihály és Szűcs András* jenkei (ungmegyei) lakosok. *Mező Kontra János, Kerekes János, Milyák*

Mihály viszokai (ungmegyei) lakosok. *Valyiga György* kereszti (ungmegyei) lakos, *Muzsik Szabó János* bezői (ungmegyei) lakos, *Klecsanko János* és *Semega György* csecsehói (ungmegyei) lakosok. Továbbá *Frankovics József* és *Sissul János* horvátországi illetőségűek.

Mikor ezek a szegény munkások vonakodtak arra a helyre menni, a hol őket a veszedelem érte, bosszusan ráírvált a munkavezető: *»Ugyan menjetelek már! Teringettél! Van még elég hun az Egyesült államokban!«*

Hogy mennyire semmibe sem veszik a munkaadók az idegen munkás életét, erre nézve jellemző, hogy e szomorú eset birói tárgyalásánál a gyár vezetője számot adott arról, hogy mennyi a robbanás okozta anyagi kár, de már egy tuczat emberélet elpusztulásáról egy árva szót sem talált érdemesnek ejteni.

A nem halálos kimenetelű, de azért súlyos sérüléssel végződő balesetek száma kétszer annyi, mint a halálos baleseteké. Sokat mondó az a statisztika, amelyet a biztosító egyletek kimutatásából lehet összeállítani, ezek az egyletek tagjaik elhalálozásakor feljegyzik a halál okát is s ebben a rovatban az elhunytak egyik felénél a gyárakban és bányákban szenvedett baleset, másik felénél a vasművekben szerzett tüdőgyulladás szerepel.

Hogy ilyen körülmények közt az Amerikába

TÁRCZA.

Egy főúri család szenvedése vallásáért.

»Emlékezzünk régiokról!« — Azt a korszakot, melyből e rövid egyháztörténelmi visszapillantást vettem, protestáns egyháztörténelmünknek egyik jeles kutatója és összeállítója a *»néma szenvedések korszaká«*-nak nevezi. Valóban találó e név. A magyar haza hű fiai, vagy ami ezzel teljesen mindegy, a protestáns hősök küzdelmeinek az 1711-iki szatmári békekötés véget vetett. Azok a hősi kuruczok szegre akasztattak; a zászlók, melyek az Isten és szabadság szent nevét annyi dicső küzdelemben lobogtatták a hős kuruczok előtt, rúdjaikra csavartattak és megkezdődött a munka, a harci dicsőségszerzés helyett, a mindennapi kenyérért való küzdelem korszaka. A hosszú harcok a nemzetnek sok veszteséget okoztak, de mindenek között legnagyobb volt az a veszteség, melyet a nemzet ősi erélyének, elmentálló képességének meglanygulásában szenvedett. Olyan volt a nemzet, mint a kalitkába zárt madár, mely a megszabadulásért szárnyát véresre verte és a sok hiábavaló erőlködésben kifáradva

végre lecsendesült, nem törődik már semmivel, örvend, hogy élni tud, ha rabságban van is.

E bús korszak közepe táján az 1750. évi adventi napok egyikén (decz. 11.) báró Wesselényi Miklós zsbói udvarába nagy öröm költözött. Neje, a magas műveltségű és mélyen vallásos kedélyű Vargyasi Dániel Polyxena, egy erőteljes, egészséges gyermeknek adott életet. A boldog család igazi örömmel, mély hálával fogadta Istennek ajándékát, a kedves gyermeket. A fennkölt gondolkozású szülők bizonyára erősen elhatározták magukban, hogy a kis Miklósból jó magyar embert, szilárd jellemű férfit nevelnek, aki a család fényét még ragyogóbbá, tekintélyét még magasabbá teszi. Elhatározásuknak, reményüknek meg volt a szilárd alapja. Isten minden szép testi és lelki tulajdonsággal bőven ellátta a gyermeket. Volt éles esze, vidám kedélye, erős, sőt egy kissé daczosságra hajló természete. Testében az erő igazi szépséggel volt párosulva. Így nőtt a gyermek a jó szülők és ismerős emberek gyönyörűségére, Isten és emberek előtt való kedvességben.

Azonban alig volt még nyolcz éves, midőn az édes atya meghalt és Miklós neveltetésének gondja ezzel édes anyjának, Dániel Polyxénának vállaira nehezedett. A gyermek jövődő sorsának alakulására, jellemének fejlődésére nézve rendkívül nagy csapás volt az édes atyának elvesztése.

kivándorló magyarországi honpolgárok száma még mindig nem apad, az bizonyára csak azon lelketlen *kufárok tüzerkedésének* tulajdonítható, a kiknek áldatlan működésével szemben valóban több mint kívánatos, hogy az Amerikába kivándoroltak sorsáról érkező szomorú hírek a nép minél szélesebb rétegeinél, minél nagyobb elterjedést nyerjenek.

Ugyanezért fölkérem összes lelkipásztor társaimat, ne mulasszák el hiveiket megismertetni azokkal a veszedelmekkel, melyek Amerikában a kivándorlókat fenyegetik. Igyekezzenek őket meggyőzni afelől, hogy Magyarországon a becsületes munka és takarékoság még mindig nagyobb jólétet biztosít számukra, mint a föld bármely más pontja.

Sajnálattal értesültem, hogy hiveink közt is akadtak, a kik egyes szédelőgök szavára hajtván, elhagyták a földet, hol bölcsőik ringott és atyáik porai hamvadnak. Ilyen helyeken a lelkipásztor a gondoskodó szeretet minden eszközét ragadja meg és használja föl, hogy a népünket fölvilágosítsa és a kivándorlás erkölcsi és anyagi veszélyeire figyelmeztetve, őket a kufár lelkek csábításától megóvja, — és a kik a hazai földet és ezzel együtt tán a családokat is elhagyni készülnek, azokat maradásra bírja. »*Ha ezeket eladjátok, jó szolgáló lesztek a Krisztusnak.*« (I. Tim. 4. 6.)

Kolozsvár, 1902. december 29.

Azonban a jó anya mindent megtett arra nézve, hogy gyermeke úgy neveltesse, hogy belőle jó hazafi és buzgó ref. egyháztag legyen. A család tagjainál általános szép tulajdonság volt az egyházhoz és a ref. vallás tanaihoz való törhetetlen ragaszkodás. Ezt a szép tulajdonságot Miklós is örökölte és az édes anyának gondja volt arra, hogy azt elaludni ne engedje. Kitűnő képzettségű ev. ref. nevelőket tartott fia mellett, s a gymnasiumi tanulmányok elvégzése végett is a reformátusok kolozsvári kollegiumába küldötte.

S 19 éves korában, az akkori kor főúri gyermekeinek szokását és hajlamait követve, katonai pályára lépett és 20 éves korában már, mint a híres Bethlen-huszárok hadnagya, 22 éves korában pedig mint kapitánya szerepelt, s vitézségével, szölgálatban való pontosságával és nemes lelkével megnyerte mind a trónörökös, a későbbi II. József császár elismerését, mint tisztársai és katonái szeretetét, ragaszkodását.

Ezrede, a Lengyelországból Mária Terézia királyné részére jutott határrezs elfoglalása végett, Galicziában tartózkodott. Itt érte őt, katonáskodásának hatodik évében az a szomorú hír, hogy édes anyja Vargyasi Dániel Polyxena meghalt 1775. szept. 24-én. Ettől a naptól kezdődnek az ő szenvedései, melyek halála napjáig kísérték és a mélyeknek sulyos megpróbáltatásai között iga-

Kálvin János a „Tizparancsolat“-ról.*

(Folytatás.)

III. Parancsolat.

»*A te Istenednek nevét hiába fel ne vedd.*«

Ennek értelme ez: mivelhogy az Istent félünk és szeretnünk kell: az ő szentséges szent nevével semmi módon vissza ne éljünk; sőt inkább őt az ő szentségénél fogva mindenek felett magasztaljuk, minden dolgainkban, — jóban úgy, mint rosszban — dicsőítjük, egész lelkünkben csak őt keressük, hálákat adván mindenért, amit az ő kezeiből kapunk. Szóval: az ő nevének minden meggyalázásától és káromlásától szigorúan tartózkodjunk, őt csak úgy emlegessük és róla csak úgy beszélünk, a mint az ő nagy méltóságához illik; az ő szent nevét másra ne használjuk, mint a mire ő maga akarta; mivel az ő nevének megszenteltetése és meggyalázása lenne. (III. Mózes 20. 7.; V. Mózes 18. 20.) Mint a hogy cselekesznek azok, a kik az ő nevét szellemidézésekre, boszorkányságokra, retentő átkozódásra, türhetetlen ördögüzésre s más istentelen babonákra használják. A mi pedig a vallási és polgári esküt illeti, óvakodjunk attól, hogy az ő szent nevét bármiben is hamis bizonyágtételre hívjuk, mert az örök igazságot semmivel sem lehetne sulyosabban meggyalázni, mint azzal, ha a hazugság

* Az előző közleményt lásd a »Vasárnap« 1902. évi 51. számában. Szerk.

zán csak a szüleitől örökölt buzgó hite, mély valóságosága és páratlanul erős lelkülete tartotta meg.

A ref. vallás, melynek ő törhetetlen hive volt, bár sok vérrel megszerzett törvény biztosította szabad gyakorlatát, ebben az időben csak királyi kegyből türt vallás volt az országban, s hatalmas ellenségei minden kigondolható eszközt megragadtak arra nézve, hogy a mennyire csak lehet meggyengítsék, s azután megsemmisítsék. Minden róm. kath. vallású egyén nagy kegyben állott a királyi udvar előtt és e kegy elnyerése után sóvárogva, sok protestáns vallású főúr elhagyta vallását s visszatért a róm. kath. egyház kebelébe, hogy a maga részére jólétet és minél több előnyt biztosítson.

Volt abban az időben egy ilyen hitehagyott apától származott, Cserei Farkas nevű tanácsos Mária Terézia királyné udvarában. Ennek a felesége, Ilona nevű leányával együtt éppen Kolozsvárt időzött akkor, a mikor a csinos és gazdag br. Wesselényi Miklos Galicziából, nőtestvéreivel való osztozkodás végett, szintén Kolozsvárra jött. A daliás huszárkapitány sok szép leánynak megdobogtatta szivét, s vagyonára sok, gyermekének sorsát biztosítani akaró leányos szülő tekintett el nem titkolható, forró vágyakozással. A fiatal Wesselényi szeme azonban a ragyogó szépségű Cserei Ilonán akadt meg, s ez iránt szive lángoló szerelemre gyuladott.

bizonyítására hívnök. És végül: ok nélkül semmiféle, még igaz esküre se merjük, hacsak azt vagy az Isten dicsősége vagy felebarátaink érdeke nélkülözhetetlenül meg nem kívánja. Ezen esetek kivételével mindenféle eskü tilos; a mire megtanítanak a Krisztus szavai, a ki midőn a törvény ezt a részét magyarázza, azt kívánja, hogy a mi minden beszédünk legyen: úgy—, úgy—; nem—, nem; a mi ezen felül van, arról azt mondja, hogy az a gonosztól van. (Máté 5. 37.) E pontnál szem előtt tartandó az is, hogy vaktában és saját egyéni vakmerőségéből esküdni senkinek sem szabad. Ellenben az az eskü, melyet a polgári hatóság felhívására és rendeletére teszünk, egyáltalán nem ellenkezik ezzel a parancsolattal, mivel annak az eskütételre való hatalmat egy másik helyen megadta az Isten arra az esetre, a midőn az igazság bizonyításának ez a módja az ítéletozás érdekében megkívántatik. (II. Mózes 22. 9.; Zsidókhöz 6. 16.) Épp úgy ki van véve e tilalom alól minden nyilvános eskü; a milyenek például azok, a melyeket Pál tett az evangélium méltóságának bizonyítására. (Római 1. 9.; 9. 1.) Mert az apostolok nem magánemberek az ő működésükben, hanem Istennek nyilvános szolgálói. Ilyen esküt tehetnek akár a fejedelmek a szövetségek megkötésénél, akár a nép, mikor a fejedelm nevére felesküszik vagy más ilyen alkalomkor, ha nem magánkívánságra történik, hanem a közjó érdekében. A fődolog tehát az, hogy meggondoljuk, miszerint az eskü nem a mi tetszésünkre vagy kívánságunkra van bízva, hanem csak szükség esetére van megengedve. A miképpen nyilatkozatunknak megerősítése céljából nem szabad az

Isten nevére másként hivatkozunk, mint a hogy mondottuk: úgy, valahányszor esküszünk. egyedül csak ő reá és nem másra kell hivatkozunk. Mert az hozzá tartozik az ő tisztességéhez és dicsőségéhez, hogy ő az igazság egyetlen tanúja és csak őt kell annak tartani; őt, ki az egyedüli és örök igazság. (V. Mózes 6. 10.; 10. 12.; Ezsaiás 45. 23.; 48. 15.) Végre az Úr, hogy ezzel az ő nevének magas méltóságát minél jobban lelkünkre kösse, e parancsolathoz hozzátette, hogy *nem fogja büntetlenül hagyni azt, a ki az ő nevét hiába felveszi.* A mely szavakkal mintegy különös megtorlást mond ki azokra, kik ezt az ő parancsolatát megszegik.

Zokszó.

Uram, az egetek te alkotád,
Te szüled rá a reggel bitorát,
S mi a te jó kedvednek sugara:
A szívárványt is te tüzöd oda.

Uram, a földet is te alkotád
S rá a mezőknek selyem bársonyát.
Kezed munkája a hangos berek,
Rügyattanás, illat, dal, kikelet.

Te épited a paloták sorát,
Gazdagság, pompa drága sátorát.
A boldogság verőfény-hajnala
Fényes orczádnak derült mosolya.

Te küldöd el az éjszaka után
A nappal fényét hajnal kocsián.

A boldog egyesülésnek azonban nagyon sok akadály állotta útját, melyek közül a legnagyobb s csaknem legyőzhetetlennek látszó volt a két szerelmes ifju közt lévő vallásbeli különbség. A gyáva, s folyton a királyi udvar kegyéért futkosó Cserei Farkas, s gonoszlelkű neje semmiképpen sem tudták volna elviselni azt, hogy az ifju pár kötelezvényt csináljon arra nézve, hogy összes születendő gyermekeik, az akkori kor szokása szerint, az atya vallásában és így az általuk anynyira gyűlölt ev. ref. vallásban neveltesse. Ismerték azonban az ifju Wesselényi Miklós ragaszkodását ref. vallásához, mely mint a legszebb családi hagyomány szállott reá, ismerték dacos természetét, s tudták azt, hogy az ifju, semhogy szeretett vallása kisebbségére tegyen valamit, kész lesz még arra is, hogy szerelmét örökre kiirtsa szívéből. Ezért míg egyfelől meg nem szüntenek leányukat az ifju heves szerelmének állandó ébrentartására, s e szerelemnek ha kell becsülete és leányos ártatlanságának fölladozása árán való fokozására ösztönözni, másfelől buzgón hozzáláttak annak a hálónak gonosz megszövésehez, melylyel a gazdag főuri ifjut megfoghassák s születendő gyermekeinek vallására vonatkozólag a pápista egyház javára adandó kötelezvényével maguknak a pápista királyi udvar és fő kormányzó hivatalok előtt elismerést, kegyet szerezzenek.

Igazságot szerető, becsületes embernek ar-

czába szövik a vér, mikor azokat a gonoszabbnál gonoszabb fondorlatokat, csalárdságokat és lelketlenségeket olvassa, miket ezek a szülők gonosz tervüknek kivitele és saját önző érdekeiknek ápolása érdekében, tulajdon édes leányuk férjhezmenetele dolgában elkövettek. A vallásához, szülői hitéhez őszintén ragaszkodó ifjut arra sem tudták rávenni, hogy egy oly kötelezvényt adjon, mely szerint születendő gyermekei közül a fiuk az apa, a leányok az anya vallásában neveltesse. Gymnasiumi tanuló koromban egyik tanárom, a kor házastársainak egymáshoz való viszonyát jellemezve, azt mondta, hogy a férfi feleségének föltétlen ura volt, a mit tréfásan így fejezett ki: »Olyan volt a férj és feleség közt a viszony, mint ma a cigányházastársak között. A férfi nem igen adta meg nejének az elsőseget semmiben. Az utcán elől ment a férj, s három lépésnyi tisztas távolságban utána, karján a koraarát vivő feleség«. — És a férj ezen föltétlen előjogát, vegyes házasság esetén, gyermekei vallásának megállapításánál is mindig érvényesíteni kívánta és követelte. Wesselényit tehát abban az óhajlásában, hogy összes születendő gyermekei saját, nagyon szeretett vallásában neveltesse, a kornak ezen szokása is támogatta.

(Folyt. köv.)

Czirmay Zoltán,
püspöki titkár.

Te' adsz a tarmezőnek harmatot,
Tudást, erőt, hitet is teadod.

Mindenre im néked gondod vagyon,
Mégis, lásd, hozzád nagy a panaszom:
A gazdag napja míg vígan telik,
A sok szegény hogy annyit éhezik!

Mert van, ki fázik, rongyruhája sincs,
Falatkenyér előtte drága kincs.
Van, aki él nyögés, sóhaj között,
Mert lába hitvány kőbe ütközött.

Mert van, ki üldött, árva, elhagyott,
Kicsófolt, megvetett, kitagadott,
Kinek szívé ezer guny marta át,
Ki sokszor járta már a Golgothát.

. . . Uram, az egetek te alkotád
S a földnek fényes, drága sátorát,
Mindenre im kinek gondod vagyon,
Hozzád, lásd, mégis nagy a panaszom

Uram, én csak féreg, porszem vagyok,
Magam holnapra szétomolhatok,
Mégis ne vedd haragra zokszavam:
— Mért éhezik a koldus rongyosan! ? . . .

Juhász Sándor.

Hazai krónika.

— 1903. január 6. —

Szél Kálmán a kiegyezéséről. Szél Kálmán miniszterelnök ujévi beszédében, melyet a kormánypárt üdvözlő szónokának válaszul mondott: azzal lepte meg az országot, hogy Ausztriával sikerült megállapodni a kiegyezésre nézve. A főbb pontokban minden egyes kérdésre megállapodtak és a jegyzőkönyvet január 5-én írják alá. Az eredményről azt mondja a miniszterelnök, hogy itt nincs szó győzelemről és vereségről; nincs győző és nincsen legyőzött, hanem van eredmény, van siker mind a két fél javára és előnyére. Tehát a kecske is jóllakott s a káposzta is megmaradott. A kiegyezés egyes pontjait még nem ismeri az ország. Azonban némely osztrák és némely magyar lapok már tudni vélik. Amazok azt írják, hogy az osztrák győzött minden kérdésben, ezek pedig váltig erősítik, hogy de bizony Szél győzött. Magyar részre előnyösebb a kiegyezés. Ez a két oldalú dicséretes egy kissé gyanússá teszi a dolgot. Mindazonáltal annyit el kell ismernünk, hogy a kiegyezés megkötésével az ország egy nagy gondtól szabadult meg. A kiegyezés tartalmát Szél Kálmán a képviselőházban fogja az ország tudomására hozni.

A főrendek összeférhetetlensége. A kormány múlt évi december hó 31-én törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé, amely meg szabja, hogy kik nem lehetnek a főrendház tagjai,

vagyha azok, mily esetben nem gyakorolhatják jogaikat. A javaslat az új év folyamán kerül tárgyalás alá.

Halottégetés Budapesten. Egy társaság alakult Budapesten, az ország szívében, mely *Umbr*a cím alatt a halott égetést akarja divatba hozni nálunk is. Mint említettük volt, több külföldi országban szokásban van a halottak elégetése. A fővárosi tanács az Umbr társaság alapszabályait a belügyminiszterhez terjesztette fel, de ez nem erősítette meg. A miniszter szerint az ilyen egyesület alapítása mellett nem hozható föl olyan állami, vagy társadalmi kívánalom, amely a halott-hamvasztást szükségessé tenné: sőt vannak okok, melyek alapján az emberi holttesteknek az elégetése nem engedhető meg, mert az elhamvasztás mindazokban az állampolgároknak, akik az alakulóban levő egyesület nézeteit magukévá nem teszik, a vallásos kegyelet érzelmeit sértik, sőt esetleg a lakosság közti egyetértés és nyugalom megzavarására vezetnek. De, a büntetőtörvénykönyv is útját állja a dolognak, mert az emberélet ellen elkövetett bűntetteknel a kiderítés és bizonyítás sokszor csak a holttest újból való megvizsgálása mellett lehetséges. Így tehát Magyarországon nem lesz halottégetés.

Egyházi élet.

A püspökünk körlevele. Dr. Bartók György erdélyi püspök, az ujév első reggelén, körlevelet bocsátott ki a kerület papságához, melyben szívökre köti, hogy a kivándorlás veszélyeire figyelmeztessék hiveiket és hassanak oda, hogy hiveink ne hagyják el a magyar hazát. A főpásztori körlevél minden sorából igazi hazaszeretet és mély vallásosság sugárzik ki. Lapunk első helyén egész terjedelmében közöljük, hogy olvasóink közvetlenül okulkassanak belőle. Vajha ne lenne pusztában kiáltó szó.

Papválasztás. A péterlaki népes egyházközség múlt év december 28-án *Keresztési* Gyula sófalvi lelkészt választotta meg papjául. Legyen ez a választás áldást hozó a lelki pásztorra és a nyájára egyaránt.

A számok beszélnek. A vallás és közoktatásügyi miniszter csak most adta ki szokásos jelentését a magyar közoktatásügy 1901. évi állapotáról, s ennek kapcsán megemlékezik az egyes felekezetek hitéleti mozgalmairól is. A kimutatott adatok szomorú igazságokat beszélnek rólunk. Azt mondják, hogy veszítünk és minden évben csak veszítünk. Lássuk a számokat. *A kereszteléseket* egyes felekezetek a következő arányban vették igénybe: A gör. katolikusoknál megkereszteltetett: 97.4%; a gör. keletieknel: 99.5%; az ágost. evangélikusoknál: 99.8%; a reformátu-

soknál: 98.2%. A római katolikusokra nézve azt jegyzi meg a kimutatás, hogy »a r. kath. egyház plebániái hivatalai még *valamivel több keresztelest* mutatnak ki, mint a hány római kath születés anyakönyvbe bejegyeztetett.« Vagyis, bár az elkeresztelés érvénytelen, a római katolikus papok még mindig keresztelnek meg más felekezetű gyermekeket és az adatokat, anyakönyvvezés végett, nem írják át az illetékes felekezet papjához. Hogy a *törvényesen megkötött házasságokból* hány pár esküszik meg egyháziilag, azt a következő számok mutatják: a róm. katho-

likusoknál: 97.6%; a gör. katolikusoknál: 97.3%; a gör. keletiekénél: 86.3%; az ágost. evangélikusoknál: 99.9%; a reformátusoknál: 98.7%. Tehát egyházunk tagjai között is, némely helyen, még találhatunk, kik egyháziilag nem esküsznek meg. Szomorú adat ez is. De még szomorubb ennél a *felekezetenélkülivé* lettek statisztikája. Itt 1895. év óta történt kilépéseket, tehát 6 év adatait mutatjuk be. Az eredmény ez: a református egyházból kilépett és felekezetenélkülivé lett: 5223; a gör. kel. egyházból 4676; a róm. kath. egyházból: 3167; az evangélikus egyházból: 448; a

AZ ÚJ ORSZÁGHÁZ.

gör. kath. egyházból 216; az izraelita felekezetből: 77; az unitárius egyházból: 7 lélek. És végül legszomorubb eredményt mutatja az *áttérések* kimutatása. A római kath. hitvallásra tértek: 2755-en, míg onnan csak: 889-en léptek ki. Így tehát nyereségük: 1866. Nyertek még a gr. katolikusok is a gör. keletiektől 579 lelket. A többi felekezetek mint vesztek. Nevezetesen a reformátusok vesztek: 831. lelket; a zsidók: 468 lelket; az evangélikusok: 194 lelket; az unitáriusok: 100 lelket. Mi csupán Horvátországban nyertünk a katolikusoktól 40 lelket. Ime, látható, hogy a veszedelem torkában vagyunk. A papok tehát nem hiában beszélnek a bajról, mert az tényleg meg is van. Ezen csak a buzgóság segíthet. Az a buzgóság, mely felkeresi a lelki pásztori gondozás nélkül lévőköt és egyesíti a ref. egyház védelme alatt. Az a buzgóság, melyet a pap mel-

lett, minden egyes egyháztagnak ki kell fejtenie a hitvédelemben. Ha ezt meg nem tudjuk tenni: haszontalan szolgák vagyunk.

Én Istenem!

Én Istenem! ne hagyj engem,
Ha baj körül veszi lelkem.
Emelj föl a hitnek szárnyán,
Ha a kétség jönne reám!

Én Istenem! segíts engem,
Ha munkában fáradt testem
Pihenést vár, adj erőt;
Ujítsd fel az elernyedőt!

Én Istenem! éjjel-nappal
Elmém tele gondolattal.
Mind csak hozzád kívánkozok:
Ajkam buzgón imádkozik!

H. Szántó István.

Apróságok.

Bora Katalin. A múlt év december 20-án 350 éve múlt annak, hogy Luthernek, a reformáció lánglelkű apostolának felesége, Bora Katalin meghalt. Katalin egy messeni ősi német családnak volt a sarja; 1499-ben született. 10 éves korában a nimptschi zárdába lépett. Luther reformatori irataiban s a bibliában rejlő evangéliumi igazságok megismerése után felhagy a zárdai élettel s 1523-ban 8 apácza társával együtt Wittenbergbe siet a nagy reformator ígéhirdetésének hallgatására. Luthernek a nők között alig volt lelkesebb hive Bora Katalinnál, kit méltónak ítélt arra, hogy feleségévé tegye. A 42 éves Luther s a 26 éves Katalin a legboldogabb családi életnek vetették meg az alapját. A nő vallásosságával, háziasságával s takarékoságával tünt ki, s minden törekvése az volt, hogy férjét boldoggá tegye. Luther méltányolta is feleségének önfeláldozó szeretetét s boldog volt abban a tudatban, hogy hiveinek mintaszerű, keresztyénics családi életet és példát adhat s áldása lehet gyülekezetének. Méltán mondhatta Luther: »Isten ígéje szerint a világnak e földön nincs kedvesebb kincse, mint a szentséges házaset. Istennek legdrágább ajándéka: a kegyes, nyájas, istenfélő és házias hitves-társ, kivel békességben élhetsz s kire bátran bízhatod vagytonodat, sőt életedet.« E boldog párt Isten 6 gyermekkel áldotta meg, 3 fiuval és 3 leánnyal. Katalin 7 évvel élte túl férjét; 1552-ben halt meg.

Női erények. Két francia lap közelebbről díjat tűzött ki e kérdésre: Melyik a hat legszebb erénye a nőnek? Az egyik lap (La Presse) előfizetői, kik nagyobb részben férfiak, e kérdésre szavazattöbbséggel eként válaszoltak: 1. hűség. 2. takarékoság. 3. jószívűség. 4. rendszeretet. 5. szerénység. 6. önfeláldozó készség. A másik lap (Femina) olvasói, kik kizárólag nők, a legszebb női erényeket így foglalták egybe: 1. jószívűség. 2. önfeláldozás. 3. gyöngédség. 4. rendszeretet. 5. erkölcsösség. 6. könyörületesség. Mindenesetre nehéz eldönteni, hogy melyik részen van az igazság. Feltűnő azonban, hogy a férfiak a szavazásnál megelégedtek a nők erkölcsösségéről s hogy a feleletekben hiában keressük a vallásosságot s az ebben megnyilatkozó szeretetet, pedig a női nemnek valóban ezek a legszebb ékességei.

Szentföld. A külföldi nagy töképezések között újabb időben mozgalom indult meg arra nézve, hogy a Szent-földet, az egykor tejjel-mézzel folyó Kánaánt, hol az Ur Jézus Krisztus, a mi Megváltónk hirdette az ígét, megvásárolják a

török császártól s ott az európai nagy hatalmak védnöksége mellett egy mintaszerű köztársaságot szervezzenek. E szép törekvés méltánylást érdemel már csak azért is, mert a mohamedanizmus-sal szemben, a keresztyénség győzelmét jelentené azon a földön. Kérdés azonban, vajjon a szultán megnyerhető-e ez eszmének s hajlandó lesz-e alkudozásba bocsátkozni? Alig hisszük, hogy e terv a fölvetett alakjában sikerülhessen. *F. Á.*

Mai képünkhöz.

Lapunk mai számában az új országházat mutatjuk be olvasóinknak. Az új országház nemcsak Budapestnek, de bátran elmondhatjuk, hogy a földkerekségének egyik legszebb épülete. Kevés ország van, a mely csak megközelítő szép országházzal is rendelkeznek. A pompás épület hossza 270 méter, szélessége 123 méter; a legmagasabb tornya pedig 96 méter. Építését 1885. okt. 12-én kezdték meg, s a bokréta ünnepet 1894. május 5-én tartották, de az állványokat csak 1895. végén szedhették le. Azóta a belső munkálatok és a diszítések folytak egészen a múlt év őszeig, mikor okt. 8-án megtartották benne az első ülést. Most a főrendiház is itt tartja üléseit. Az épületet Steindl építő művész tervezte. Építése költsége: 36 millió hatszáz ezer koronára rugott. A ki Budapesten jár, bizonyára megnézi.

Felhívás előfizetésre.

A »*Vasárnap*« előfizetési ára:

Egész évre . . . 4 korona.

Félévre . . . 2 »

Negyedévre . . . 1 »

Olyan csekély összeg, melyért bárki megrendelheti, a ki egyházát szereti. Lapunk ezen számát még minden régi előfizetőnknek megküldöttük, tehát azoknak is, akik még nem fizettek elő. Kérjük sziveskedjenek az előfizetési összeget Becsek D. Fia könyvnyomdájába Székelyudvarhely beküldeni. A postautalványra tisztán ki kell írni a megrendelő nevét, lakását, az utolsó postát, és nem árt, ha a megyét is oda írják, mert a postai szétküldés így biztosabb.

A „*Vasárnap*“ szerkesztősége.

Vegyes hírek.

Milyen lesz a világ folyása 1903-ban. Egy régi angol kalendáriom, minden esztendőben előre meg szokta jövendőlni, hogy mi fog történni az új évben. Mivel a jóslatok közül egyik-másik még minden esztendőben beteljesedett, a babonás angolok előtt nagy tekintélye van a kalendáriumnak. Az öreg kalendárium a jelen év első hónapjára azt jövendölte már az ősszel, hogy pánik lesz Spanyolországban, nagy bonyodalmak kezdődnek a Keleten, s hogy nagy pénzügyi zavar lesz New-Yorkban. A jövendölések közül egy már be is teljesedett, mert Lamsdorff utazása kétségtelen jele annak, hogy a Keleten nagy bonyodalmak vannak vagy lesznek. Februárra azt jövendöli a naptár, hogy zavargások lesznek Ausztriában, Kinában és Indiában. Márcziusban Angliának diplomáciai konfliktusa lesz egy európai hatalommal, Algirban pedig lázadás lesz. Április elején új arany- és gyémántbányákat fődöznek föl; a hónap vége nagyon szomorú lesz; Konstantinápolyban bárszató forradalom, Londonban krach, Belgiumban utcái zavargás s valahol borzalmas vasuti szerencsétlenség lesz, amely alkalommal egy híres főpap is meg fog halni. Májusra rendkívüli fontos orvostudományi fölfedezést várhatnak; amelynek az angol királyi család fog leginkább örülni. Juniusban sok tengeri katasztrófa, júliusban és szeptemberben pedig Európaszerte igen nagy politikai események lesznek. Hollandiában igen nagy politikai esemény lesz júliusban, szeptemberben pedig konfliktus lesz Gibráltár miatt Anglia és Spanyolország között. Októberben ismét sok vasuti szerencsétlenség lesz, odavész majd egy angol miniszter is. Ugyancsak októberben a Balkánon forrongás lesz, decemberben pedig az egész világ figyelme Észak-Amerika felé fog fordulni. Aki mindezt nem hiszi, annak módjában lesz az angol kalendáriom jövendöléseit hónapról-hónapra ellenőrizni.

Bartók Lajos halála. Bartók Lajos költő a múlt év utolsó napján meghalt. Életében sok szép hazafisi verset írt. Ő szerkesztette a »Bolond Istók« című élelclapot is. Alelnöke volt a Petőfi Társaságnak. Emlékét művei őrzik.

Egyszerre születtek, egyszerre haltak meg. A baranyamegyei Tékes községben egy földműves házaspárt temettek karácsony első napján igazán óriási részvét mellett. Közel ezer ember vett részt a temetési szertartásnál, mely rendkívüli érdeklődést az az érdekes körülmény keltette az elhunyt házaspár iránt, hogy az elhunytak, névszerint Kis Antal és neje Ragoncsa Anna, 1841. év karácsony éjjelén ugyanabban az órában születtek Tékes községben, másnap, karácsony első napján együtt kereszteltettek. Már akkor együvé szánták őket szüleik s 1864-ben házasságra léptek egymással és most, rövid betegség után, múlt év december 23-ikán, egy órában hunytak el és karácsony első napján közös sirba temették el őket.

Ragályterjesztő háziállatok. Sok embernek meg van az a rossz szokása, hogy kedvencz állatát csókolgatja, pedig az öleb vagy kedvencz

macska ilyen módon könnyen ragályos betegségek terjesztőjévé válhat. Hogy ez mennyire igaz, azt Pasteur már régen tudta és ez okból házából, hol baktériológiai vizsgálódásokat folytatott, minden állatot eltávolított. — Egy amerikai városban himlőjárvány alkalmával a hatóság az összes kutyákat és macskákat megölette, mert a ragály terjesztéshez nagyban hozzájárultak. Tudvalevő, hogy a pestist is állatok, habár nem is háziállatok terjesztik, de nemcsak járványos, hanem más betegségeket is kaphat az ember négy lábú barátaitól, ha velük nagyban bizalmaskodik.

A nazarénus holtteste. Rácz Sándor szentesi lakós 84 esztendő földműves a nazarénus vallás tanai szerint tisztelte a Mindenhatót. Őt nap előtt meghalt, de mielőtt kilehelte volna lelkét, meghagyta az örökösének, hogy a nazarénus vallás szokásainak a betartásával temessék el. Azonban az összes egyházak vonakodtak a haladokló utolsó kívánságát teljesíteni és így az öreg Rácz Sándor teteme öt napig feködt elföldeletlenül. Végre a hatóság beavatkozásával öt nap után minden szertartás nélkül temették el. — Budapesten egy baptistát, ki törvény szerint, róm. kath. volt szintén rendőri hatalommal temettek el. Az állam még se jár abba, hogy rendezze a szekták ügyét. De az ilyen esetek talán rákényszerítik.

A „Vasárnap“ szeretet munkája.

Lapunk olvasói bizonyára tudják, hogy — fájdalom — a Vasárnap részére még nem sikerült annyi előfizetőt szereznünk, hogy az előfizetési pénzek a nyomdai és szétküldési költségeket fedezhessék. Az előző-két évi hiányt az Egyházi Értekezlet pénztára hordozza.

Január 4-én a »Székely Dalegyelet« egy fényes hangversenyt rendezett Székelyudvarhelyen, melyen közreműködött Király Béla hagymás-bodonai ref. paptársunk is. Király Béla híres hegedűs, valóságos művész, de ref. egyházunk úgy látszik nem ismeri. Külföldi körutjában az angol, német lapok valóságos elragadtatással írtak művészetéről. Vele beszélgetve, szóba került a »Vasárnap« ügye is. Sajnálkoztunk mind a ketten a nemes ügy mostoha sorsa felett. Király Béla kollegánk akkor azt a kijelentést tette, hogy ha az Egyházi Értekezlet egy nagyobb szabású koncertet rendezne valamelyik városban, ő szívesen közreműködne, hogy ügyünkön ezáltal is lendítsen valamit. Olyan ajánlat melyet készséggel kell megragadnunk és megvalósítanunk. E sorainkat azért Egyházi Értekezletünk választmányához intézzük és kérjük, ne szalassza el a jó alkalmat. Kolozsvárt a tavaszon rendkívüli közgyűlés lesz. Az Egyházi Értekezlet pünköszt után Kézdivásárhelyen tartja összejövetelét. Bármelyik helyen meglehetne tartani az általunk ajánlott nagyobb szabású egyházi estélyt, s ez által megvetnők a »Vasárnap« alapját. Gondolkozzunk felette.

A »Vasárnap« terjesztésére bármily csekély adományt szívesen fogadunk.

Feladás szerkesztő.